

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ג תשרי, ה'תשל"ד

יוצא-לאור ליום הכיפורים, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

הוספה

בי"ה, א' סיון תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

... במי"ש בחתימת מכתבו שאין ביכולתו לקיים השיעורים בזמן שלבו דוי וכו', הוא בדוגמת חולה ל"ע האומר שאין ביכולתו לקבל סממני הרפואה כיון שחלוש וחולה הוא! ואין לך דבר העומד בפני הרצון.

בברכה לבשו"ט בכל האמור ובברכת החג

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

בדוגמת חולה ל"ע האומר כו': ראה גם אג"ק חי"ד אגרת ה"ט. חט"ו אגרת ה'תפז. ואין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת וכו' ר' מאיר ע"ה

בן הר"ר אהרן ע"ה

נפטר י"ב תשרי, ה'תשנ"ו

פריימן

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

וענין זה יקויים עי"ז שכל אחד יעסוק בענין ד"בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", וב"את מצוותי תשמרו ועשיתם אותם", הן בנוגע לעצמו, והן להשפיע גם בסביבתו ועד להשפיע על כלל ישראל, שזה יביא את היעוד "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה"⁷⁶, וכל הברכות שבפרשה.

ובבואנו משנת השביעית — תהי' השנה הבאה שנה מבורכת כפשוטה בכל הענינים, ובמיוחד בענין ד"הקהל את העם האנשים והנשים והטף"⁷⁷, והרי "הקהל" מתחיל בסוכות, ובאופן — כסיום הפסוק בביאור על הקהל — "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת".

ובקרוב ממש נזכה לביאת מלך המשיח, שאז יקרא הוא את הפרשיות המיוחדות שקוראים בהקהל, ויפעל גם בכל העולם, וכמ"ש⁷⁸ "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד", כיון שיקויים היעוד⁷⁹ "והיתה לה' המלוכה", ובקרוב ממש.

יג. הנקודה וסך-הכל מהנ"ל — הענין ד"ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה", שזהו תורה (משפט) וצדקה. וכמדובר לעיל שיש לזה גם שייכות מיוחדת לערב סוכות: תורה — כיון שצריך לידע הלכות סוכה וד' מינים, וצדקה — כאמור לעיל שבערב סוכות מפזרין צדקה לעניים. וכל זה יהי' — כאמור לעיל — מתוך שמחה וטוב לבב, ובהצלחה רבה.

ומחודש השביעי, שהוא משביע את כל השנה⁸⁰ — ימשיכו זאת בכל השנה כולה,

וגם השמחה של זמן שמחתנו — סוכות, ובמיוחד שמע"צ ושמח"ת — ימשיכו בכל השנה כולה, שתהי' שמחה גדולה ורבה בכל השנה כולה. ותהי' שנת גאולה, שנת אורה ושנת תורה וגם כל הענינים שמתחילים בכל האותיות שבנתיים, ויהי' זה למטה מעשרה טפחים, וכפשוטו.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת יום הכיפורים הבעל"ט, הננו מוציאים לאור ברכות ערב יום הכיפורים ושיחות י"ג תשרי ה'תשל"ד.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויהי' שנוזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ערב שבת תשובה, ה'תשפ"א (הי' תהא שנת פלאות אראנו),
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

76 (76) להעיר מ"היום יום" יט תשרי. וראה
גם ת"מ — רשימת היומן ע' רסו. וש"נ. ספ"א.
77 (77) וילך לא, יב.
78 (78) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם ה' מלכים
ספ"א.
79 (79) עובדי' בסופו.
80 (80) ראה ויק"ר פכ"ט, ח.

ה"אחד" — אחדות הוי', שהיא בד כבד עם תורת אחת — גם "בארץ", אפילו בענינים ארציים וגשמיים.

ועונים על זה אמן, ומתגלה למטה מעשרה טפחים, בדרכי נועם ובדרכי שלום,

ובאופן שבאים יחד שלימות הארץ עם שלימות העם ועם שלימות התורה — שמודים בכל התורה כולה אפילו בדקדוק קל של דברי סופרים, ומהודאה בתורה ולימוד התורה — נמשך גם בקיום המצוות, כך, שישנו הענין ד"בחוקותי תלכו" וגם "את מצוותי תשמרו ועשיתם אותם", ובמילא מתקיימת ההבטחה "ונתתי גשמיכם בעתם וגו' ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד"⁶⁹, ועד "ואולך אתכם קוממיות"⁷⁰, שבני"ה הולכים בקומה זקופה⁷¹ (ולא רח"ל לרדוף אחר גוים),

כפי שיתקיים עוד בימי הגלות האחרונים, ואח"כ בשלימות ובגלוי — ע"י משיח צדקנו, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו.

* * *

יב. דובר (במאמר⁷²) אודות מ"ש במדרש⁷³ שבד' הימים שבין יו"כ לסוכות טרודים בני"ה במצוות, "זה עוסק בסוכתו וזה בלולבו".

וכיון שעכשיו הוא הזמן שצ"ל טרוד בסוכה ובד' מינים, ובמילא צ"ל טרוד גם בלימוד הלכותיהם — הנה יהי רצון שזמן מועט זה (של ההתוועדות) יחזיק את המרובה, ושיחטפו וינצלו את השעות של ערב סוכות, הן בנוגע ללימוד התורה, שזהו ענין "עוסק בסוכתו", כיון שהתורה היא ענין של בית "וסוכה גו' לצל גו' מחורב ולמחסה מזרם וממטר"⁷⁴, והן בנוגע לקיום המצוות, שזהו ענין "זה בלולבו",

ובפרט ובמיוחד — הענין שכותב אדמו"ר האמצעי בסידור שבערב סוכות מפזרין צדקה לעניים (כנ"ל ס"ה),

ולעשות כל ענינים אלו מתוך שמחה וטוב לבב, בשעות שנותרו עד סוכות, "זמן שמחתנו".

והקב"ה יצליח שיקיים "ופרוש עלינו סוכת שלומך"⁷⁵ — "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד".

(69) בחוקותי כו, ד"ו.

(70) שם, יג.

(71) תו"כ ופרש"י עה"פ.

(72) בתחלתו (לעיל ע' ...).

(73) ויק"ר פ"ל, ז.

(74) ישע"י ד, ו. וראה אוה"ת שם (ע' קיג

ואילך).

(75) נוסח ברכות ק"ש של ערבית.

בס"ד. ברכת* כ"ק אדמו"ר שליט"א

ערב יום הכיפורים אחרי תפלת מנחה, ה'תשל"ד.

השי"ת יתן לכל אחד ואחת חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה למטה מעשרה טפחים.

וכיון שמר"ה נכנסו מיד"ה לשבת, ויום הקדוש הוא ביום שבת קודש יום מנוחה — תהי' שנה של מנוחה וכל מלאכתך עשוי', הן בענינים הכלליים והן בענינים הפרטיים, ובעבודת עצמו — להוסיף כהנה וכהנה, בכל ג' הקוין תורה עבודה וגמ"ח".

ובנקודה הפנימית — התעוררות תשובה אמיתית, תשובה פנימית ותשובה עילאה, שהיא — מתוך שמחה וטוב לבב⁷⁶.

ולהמשיך את הגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש, בחסד וברחמים, ו"שמחת עולם על ראשם".

שתהי' חתימה וגמר חתימה טובה בכל ענינים אלו.

ג) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סש"ו סכ"א.

ד) ראה סנהדרין כא, א.

ה) שעליהם כל העולמות עומדים וקיימים (עיין רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור ע' רד

ואילך) עה"פ (תהלים נה, יט) "פדה בשלום נפשי".

וא"ו) עיין אגה"ת פ"ט ואילך.

ז) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.

(* הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א

(באידיש), ונדפס בהוספות ללקו"ש חי"ד ע' 388 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

א) ואין הברלה ביניהם, כי אם קידוש.

ב) כשחל בש"ק — מנוחה אפילו

מטרחא שאינה מלאכה (שבת קיד, ב. שו"ע

אדה"ז אר"ח סתרי"א ס"ו).

אחד מישראל באיזה מקום שנמצא, כפי שנכתב בארוכה (במכתב הכללי⁶³) שכל אחד מישראל הוא חלק מכל עם ישראל, ומצד העצם שלו, הנה — כתורת הבעש"ט⁶⁴ — העצם כשאתה תופס במקצת מן העצם אתה תופס בכולו.

יא. ומזה מובן גם נקודה שני':

ישנם כאלו שמצד זה שיצרום אנסם, פגעו לא רק בשלימות הארץ, אלא גם בשלימות העם, והתחילו להרעיש אודות הענין של "מיהו יהודי", עם כל מיני ביאורים משונים והסברות משונות, שאין להם מקום כלל בשכל הפשוט, ואין להם מקום בצדק ויושר; מרמים את עצמם, את העולם, את הגוי, ולהבדיל גם את היהודי.

אבל האמת היא, כאמור לעיל (אודות החזרת שטחים), שהם אמרו זאת לא בשם כלל ישראל, לא בשם קבוצה מישראל, ואפילו לא בשם עצמם — כיון שיצרום אנסם (כפסק דין הרמב"ם), וכשמישהו אנוס, אזי אינו אחראי לא על דיבורו, לא על מחשבתו, ואפילו לא על מעשיו.

ולכן, כשיהודים מתאספים ביחד, אפילו רק עשרה מישראל, ש"אכל בי עשרה שכינתא שריא"²⁴, ואומרים שבתורה כתוב שישנו הענין ד"המבדיל בין ישראל לעמים", וש"גר" הוא רק מי שנתגייר כהלכה,

— שזהו מ"ש בתורת אמת, ויהודים רק מוסרים את "דבר הוי" זו הלכה⁶⁵ (כפי שיודעים כל היהודים, ואפילו כל הגוים, להבדיל, שגר הוא רק מי שנתגייר כהלכה) —

הנה עי"ז מגלים את האמת הוי' בעולם, ועונים על זה אמן, שפירושו אמת ואמנה (כנ"ל ס"ט), ומתבטלת גם האחיזה והקס"ד בנוגע לשלימות העם.

וזה פועל, שבשעה שנמצאים עדיין בימי הגלות האחרונים, "מפורד ומפורד בין העמים", מכריזים גם גוים ש"ישנו עם אחד"⁶⁶, ואף אחד לא יכול להתמודד עמהם — שזה נעשה עי"ז שבכל מקום שנמצא יהודי שמדבר לא מה שיצרו אנסו, הרי הוא מכריז שבנ"י הם "גוי אחד בארץ"⁶⁷, וכפי שמבאר רבינו הזקן⁶⁸, שבנ"י הם עם שממשיך ומגלה את

63 (63) מ' תשרי שנה זו (אג"ק חכ"ט ע' ב) 66 אסתר ג, ח. ואילך).
64 (64) המשך תרס"ו ע' תקכב [תרפח]. וראה
65 (65) כש"ט בהוספות סרכ"ז. וש"נ.
66 (66) אסתר ג, ח.
67 (67) שמואל-ב ז, כג. ועוד.
68 (68) תו"א מקץ לה, א. וראה גם תניא אגה"ק רס"ט. ובכ"מ.
69 (69) שבת קלח, ב.

בס"ד. ברכת* כ"ק אדמו"ר שליט"א להתלמידים שיחיו
ערב יום הכיפורים לפני כל נדרי, ה'תשל"ד.

"וידבר גוי' דבר גוי' יברכך גוי' יאר גוי' ישא גוי' ושמנו גוי' ואני אברכם"¹.
השי"ת יברך ויצליח אתכם, בתוככי כלל ישראל, בכל הברכות
האמורות לעיל²,

וגם, מה שנוגע במיוחד לתלמידי הישיבות — שיהי' הלימוד
בתורה הנגלה והחסידות בהתמדה ושקידה, ולימוד המביא לידי מעשה,
ולימוד מתוך מנוחה ושמחה וטוב לבב,

ולהרעיש ("אויפשטורעמען")³ את העולם עם לימוד התורה
(תחילה) אליבא דנפשי', ועם לימוד התורה (שלאחרי זה) כפי שהיא
חכמתו ורצונו של הקב"ה⁴,

ועי"ז להמשיך בקרוב ממש לימוד תורתו של משיח⁵ שילמד תורה
את כל העם כולו⁶,

"ותלמודו בידו"⁷ — אלו שיבואו עם תורה שנלמדה במשך זמן
הגלות⁸,

ויזכו לכך במיוחד ובפרט אלו שיוסיפו על לימוד לעצמו — גם
לימוד עם זולתו⁹,

ולעסוק בכל ענינים אלו מתוך בריאות הנכונה בגשמיות וברוחניות
גם יחד.

שתהי' לכם חתימה וגמר חתימה טובה לשנה טובה ומתוקה.

* (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א
(באידית), ונרפס בהוספות ללקו"ש חי"ד ע'
389 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה
ציוני מ"מ ע"י המו"ל.
1) נשא ו, כב ואילך.
2) בברכה הכללית — לאחר תפלת מנחה.
3) כמובן ממרו"ל (תענית ד, א ובפרש"י
שם ד"ה אורייתא).
4) ראה פסחים סח, ב דכן הוא גם
בכללות עבודת האדם: "מעקרא כו' אדעתא
דנפשא". — להעיר משער הגלגולים סוף
ה"ד. ס' הגלגולים פ"י.
5) קה"ר עה"פ יא, ת. וראה פרש"י
לשה"ש א, ב.
6) ראה לקו"ת צו יז, א (ובהנסמן שם).
7) דרמ"צ קי, ב.
8) פסחים נ, א. וש"נ. וראה לקו"ת שה"ש
כב, ד. ועוד.
9) ראה תניא רפ"ז — שכן הוא בכללות
ג"כ.
9) צדקה רוחנית. ולהעיר ממרו"ל עה"פ
(משלי כט, יג) "מאיר עיני שניהם ה"
(תמורה טז, א. וראה תניא בהקדמה).

ששם מתחילה ארץ ישראל, ובמילא יכול להיות קס"ד שמשם יקבלו את החלות, ולכן משמיעה המשנה, שאפילו מאלכסנדריא, כיון שעולי בבל לא כבשוה, לא קבלו.

ובינתיים משמיעה המשנה בדרך אגב,

[ואולי אין זה בדרך אגב, כיון שבתורה אין "דרך אגב". וע"ד הסיפור הידוע⁵⁵ שאצל חסידים אין בדרך ממילא; כל ענין נעשה ע"י עבודה, ולא בדרך ממילא. ועד"ז בתורה, שאין דרך אגב, אלא כל ענין שבתורה הוא ענין עיקרי. ולכן מצינו שכשרות הס"ת תלוי בכל אותיות התורה, ללא חילוק בין האל"ף ד"אנכי הוי' אלקיך"⁵⁶ לאל"ף ד"אחות לוטן תמנע"⁵⁷, כמבואר בפיהמ"ש להרמב"ם⁵⁸]

שאלכסנדריא קשורה עם נחל מצרים, ושמןחל מצרים מתחילה ארץ ישראל, אלא שלא כבשוה עולי בבל.

ועכשיו בדרא דעקבתא דמשיחא, צריך רק לסיים את הפכים קטנים, סוף הביורורים, ואז יהי הכיבוש גם שם ע"י משיח צדקנו, שאז, "מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהי גבולכם"⁵⁹.

ומזה מובן, שאין מה להתיירא, שהרי צריך רק לסיים את הפכים קטנים, ואז יבוא משיח ויסיים מה שהוא צריך לפעול. הן אמת ש"אל תגרה בגוי קטן"⁶⁰, אבל ענין של פחד — "תפול עליהם אימתה ופחד"⁶¹.

ועד"ז גם בנוגע למ"ש במשנה האחרונה, סיום הפרק והמסכת, שאע"פ שסוריא היא לכאורה (לא בא"י ו)רחוקה מא"י, הנה הפס"ד בסיום וחותם המסכת הוא ש"הקונה בסוריא כקונה בפרוור שבירושלים" — שבזה אין צורך לומר פירושים, כי כל אחד מבין הענינים שבכוונת המשנה.

ויה"ר שבקרוב ממש יסיים כל אחד מישראל את הנקודה האחרונה של עבודתו בפכים קטנים, וכאשר "בחוקתי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה", "ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם"⁶² — אזי תבוא הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ו"ירחיב ה' אלקיך את גבולך", ובדרכי נועם ובדרכי שלום.

ובאופן ד"הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים" — השרים שלמעלה, ואז יהי במילא יחס כזה אצל כל שבעים האומות (למטה) לכל

בס"ד. שיחת* מוצאי י"ג תשרי, ליל ערב חג הסוכות, ה'תשל"ד.

א. עומדים אנו ביום ההילולא של אדמו"ר מהר"ש, כיון שבכמה ענינים "הלילה הולך אחר היום", ולכן שייך לילה זה לי"ג תשרי.

ובפרט שזה ש"הלילה הולך אחר היום" הוא במיוחד בעניני קדשים², והרי צדיקים בכלל הם ענין של קדשים,

ועאכו"כ בעלייתם למעלה, כמבואר בארוכה באגה"ק³ בנוגע למיתת מרים, שזהו לא רק ענין של קרבנות סתם, אלא קרבן של פרת חטאת, שמעלה מעמקי מטה שאין למטה מזה.

ובכל שנה ושנה בתקופת יום הפטירה של צדיק בכלל, ושל נשיא, נשיא הדור במיוחד, חוזר ונתחדש הענין שנעשה ע"י פרת חטאת — קדשים, ולכן מודגש יותר הענין ד"הלילה הולך אחר היום" בענין זה.

ב. ולכאורה יש צורך בהסברה: בשעה שיש מקום שיהודים עומדים במלחמה⁴ — מה מקום לערוך כאן התוועדות?

אך ידוע מאמרו של בעל ההילולא⁵: שלא כפי שהעולם סבור שהסדר הוא שמנסים לעבור מלמטה ("אָרונטער"), ואם לא יכולים, אזי מדלגים מלמעלה ("אָריבער"), אלא — לילך לכתחילה אָריבער.

וכידוע גם מה שאמר רבינו נשיאנו⁶ אודות בעל ההילולא, שהנהגתו בכלל היתה באופן שלמעלה מהטבע ("אין בעל-שם סקע אופנים").

ג. כמדובר כמ"פ⁷ שכל ענין צריך אחיזה בנגלה ועד לדין:

יום ההילולא של אדמו"ר מהר"ש חל בימים שבהם אין הענין של אמירת תחנון, כמ"ש רבינו הזקן בסידור⁸, שמערב יו"כ עד סוף תשרי אין הענין של אמירת תחנון ונפילת אפים וכו' (ככל הפרטים שמונה רבינו הזקן בסידור).

(4) הכוונה ל"מלחמת יום הכיפורים" שהיתה אז בעיצומה (המ"ל).

(5) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע' תריז. וראה גם שיחת י"ג תשרי הנ"ל ס"ד (תו"מ שם ע' 84). וש"נ.

(6) ראה סה"ש תרצ"ו ע' 141. תש"ב ע' 87. וראה גם תו"מ חל"ב ע' 136.

(7) ראה גם

(8) לפני "למנצח גוי יענך".

(* הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידית), ונדפסה בהוספות ללקו"ש חי"ד ע' 401 ואילך. במהדורא זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

(1) ראה גם שיחת י"ג תשרי, אור לערב חה"ס דאשתקד בתחלתה (תו"מ ח"ע ע' 81 ואילך). וש"נ.

(2) חולין פג, סע"א. וש"נ.

(3) סכ"ח.

(55) ראה סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 57. וראה סנהדרין צט, ב. גם סה"ש תש"ב ע' 119.

(59) עקב שם, כד.

(60) ראה פסחים קיג, א.

(61) בשלח לו, טז.

(62) ר"פ בחוקתי ובתו"כ ופרש"י.

(56) יתרו כ, ב.

(57) וישלח לו, כב.

(58) סנהדרין ר"פ חלק (היסוד הח'). וראה

ולכאורה צריך ביאור בזה: הענינים שנפעלים ע"י אמירת תחנון — צריכים לפעול אותם גם בימים אלו?

ומזה גופא מובן, שהענינים שבזמן אחר צריכים לפעול ע"י אמירת תחנון ונפילת אפים וכו', הנה סגולת ימים אלו, שזה נעשה דוקא ע"י השליה של אמירת תחנון ונפילת אפים וכו'.

וכיון שהסידור ערך רבינו הזקן בתור דבר השוה לכל, אפילו יותר מאשר השו"ע,

— כיון שלימוד השו"ע דורש שימת לב ודיוק וכו', משא"כ הסידור, שזקוקים אליו ג' פעמים בכל יום, נוסף לכך שגם בינתיים יש ענינים של ברכות וכו' וכיו"ב שהובאו בסידור,

וזה ענין ששייך לאנשים, נשים, ואפילו לטף. כפי שרואים במיוחד בנוגע סדר החינוך, שלפני שהילד נעשה "בן חמש שנים למקרא"¹⁰, לומדים עמו סידור, כפי שמביא רבינו הזקן בריש הל' ת"ת, שהתינוק משיתחיל לדבר אביו מלמדו תורה, והרי הענינים שלומדים עמו אז (אל"ף ב"ת, וגם פסוקים) קשורים עם סידור —

הרי מובן שגם ההוראה הנ"ל, שמערב יו"כ עד סוף החודש אין אומרים תחנון, היא הוראה שיכולה להיות מובנת לכולם, אנשים נשים וטף. וכיון שגם הם מבינים שענין התחנון הוא — כשמו — שצריכים לבקש ולפעול ("אויסבעטן") דבר-מה, מבינים הם שבימים אלו נפעלים ענינים אלו דוקא ע"י שליחת אמירת תחנון, שזהו סימן על ענין של שמחה — מלכתחילה אריבער.

ד. ענין זה יש לו גם שייכות מיוחדת עם המזמור¹¹ "לדוד ה' אורי" (שאומרים בימים אלה¹²):

הנקודה הפנימית של מזמור זה היא: "בקשו פני את פניך הוי' אבקש"¹³ — הפנימיות של הקב"ה.

והענין בזה כפשוטו הוא — "באור פני מלך חיים"¹⁴. וכידוע¹⁵ הפירוש (והמשל) בזה, שבאיזה מעמד ומצב שבו נמצאים, הנה בשעה

9) ראה גם תו"מ חס"ג ס"ע 190. וש"נ.

10) אבות ספ"ה.

11) תהלים כז.

12) סידור אדה"ז. וראה מטה אפרים

תקפ"א ס"ו. וש"נ. ובארוכה — שער הכולל

פ"א סקכ"ח. וש"נ.

13) שם, ח.

14) משלי טז, טו.

15) ראה סה"מ עת"ר ע' קח. המשך

תער"ב ח"ג ע' אשכא. ועוד.

ובאופן של ברית עולם שכרת הקב"ה בברית בין הבתרים, ולפני שנים אחדות החזיר זאת לבנ"י באופן נסי.

וכן יקום, ולעד ולעולמי עולמים, עד ביאת משיח צדקנו, שאז יקבלו גם ארץ קני קניזי וקדמוני, כיון שיקויים היעוד⁵⁰ "כי ירחיב ה' אלקיך את גבולך".

* * *

י. ע"ד האמור לעיל (ס"ח) בנוגע להמדובר בענין "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז", כן הוא גם בנוגע לסיום מסכת חלה (בהתוועדות דו' תשרי⁵¹) — שאע"פ שנתבארו (בהתוועדות הנ"ל) כמה טעמים שמתאים לערוך סיום על מסכת זו, יש בזה דבר פלא, שסיום המסכת שייך לענינים שבזמנים אלו, כדלקמן.

בסיום מסכת חלה איתא: "ארסטון הביא בכוריו מאפמיא וקבלו ממנו, מפני שאמרו הקונה בסוריא כקונה בפרוור שבירושלים". ובמשנה לפנ"ז איתא: "ניתאי איש תקוע הביא חלות מביתר ולא קבלו ממנו, אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהן מאלכסנדריא ולא קבלו מהם".

ונתבאר (בהתוועדות הנ"ל⁵²) הטעם שהובאו ב' הדוגמאות — מביתר ומאלכסנדריא — בהקדים הדיוק שבביתר נאמר הלשון "הביא חלות מביתר", חלות סתם, ובאלכסנדריא נאמר "הביאו חלותיהן מאלכסנדריא", חלות שלהם:

הלשון "הביא חלות" סתם (ובפרט שלאח"ז נאמר "חלותיהן") יכול להתפרש שהביא לא את החלות שלו אלא חלות של מישהו אחר, שמינה אותו לשליח, ואז אין ראי' ודאית שארץ ישראל חביבה אצל הנ"ל; משא"כ כש"הביאו חלותיהן" (חלות שלהם), הרי זה מורה שארץ ישראל חביבה אצלם (והם יודעים שא"י שייכת לכל בני"י), ובמילא קטן יותר החשש שהם ישארו באלכסנדריא, כיון שהם יודעים את החביבות של ארץ ישראל שהיא "ארץ אשר... תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁵³. ואעפ"כ משמיעה לנו המשנה שגם במקרה כזה "לא קבלו מהם".

אבל עדיין לא מובן: מדוע צריכה המשנה (בבבא הב') לספר שהביאו את החלות מאלכסנדריא — דלכאורה הול"ל מחוץ לארץ, ולמאי נפק"מ שהי' זה מאלכסנדריא?

ומבואר במפרשי המשנה⁵⁴, שאלכסנדריא היא על נחל מצרים,

50) פ' ראה יב, כ ובספרי.

51) בתחלתה (לעיל ע' ... ואילך).

52) סכ"א-ב (לעיל ע' ...).

53) עקב יא, יב.

54) ראה מלאכה שלמה.

ואע"פ שלכאורה איך יכול אדם יחיד לעמוד נגד אלו שמצד טעמים מסויימים טענו שהם מדברים בשם כו"כ באמרם שמבלי הבט על כך שהקב"ה נתן זאת ובאופן נסי, רוצים להחזיר זאת, ומבקשים ושולחים שלוחים וכו' — הרי יודעים, ע"י פסק הרמב"ם⁴⁷, שדברים אלו לא נאמרו בשם כלל ישראל, אפילו לא בשם יחידים מבני, ואפילו לא בשם עצמם, כיון שזהו רק בגלל שיצרם אנסם.

ולכן, מתאספים יחד עשרה מישראל — עדה ופרהסיא — ואומרים שמעיקרא דדינא לא ה' שום מקום להחזיר כו' מה שהקב"ה נתן (אפילו אילו ה' נותן זאת בדרך הטבע, ומכ"ש כשנתן זאת באופן נסי), וכפי שמתחיל רש"י בפירושו על התורה, ש"ברצונו נתנה להם", ואח"כ "ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו" — הרי כיון שברצונו נתנה לנו, הנה כן יקום, ואף אחד אינו בעה"ב לדבר באופן כך ובאופן כך.

ובמילא צריך להכריז במעמד עשרה מישראל, ובפרט שנמצאים כאן כמה עשיריות מישראל, לפסוק ולומר בקול רם⁴⁸, שהם לא דיברו בשם כלל ישראל, לא בשם קבוצה מישראל, ואפילו לא שם עצמם, אלא זה ה' רק מתוך אונס שיצרם אנסם.

ובפרט שעכשיו בודאי תפסו גם הם איך ה' נראה המצב בימים אלו, רח"ל, אם היו מחזירים ח"ו אפילו חצי או שלשת-רבעי קילומטר — הרי בודאי שעכשיו רואים גם הם את הכשלון הנורא, כך, שדיבורים אלו לא היו שלהם, אלא יצרם אנסם.

וכאשר יהודים מכריזים את הנ"ל, ובפרט כשמכריזים זאת במקום קדוש, בביהכנ"ס וביהמ"ד, ועאכו"כ כשמכריזים זאת ב'ד' אמות של רבינו נשיאנו כ"ק מו"ח אדמו"ר — הרי בודאי שכן יקום,

והשיריים של הטענה אולי יש קס"ד לקחת משהו בחזרה, בגלל שנמצא יהודי שאמר שרצונו להחזיר — הרי זה מתבטל ע"י הכרזה הנ"ל, כיון שלא אמר זאת היהודי, לא נפשו האלקית ואפילו לא נפשו הבהמית, אלא יצרו אנסו, כדברי הרמב"ם בתור פסק דין.

וכל הנאספים יענו על זה אמן, שהפירוש של אמן הוא — אמת ואמנה⁴⁹, שכן הוא.

וענין זה יפעל אצלם ובעולם, שיתבטלו כל הקס"ד ואמתלאות וכו' שיכולים להתווכח למי שייך שעל זה או שעל אחר — זה שייך לבנ"י,

(47) ה' גירושין ספ"ב.

(48) ראה קונטרס ומעין מ"א.

שפוגשים "פני מלך", אזי מקבלים "חיים" — חיים עם כל הפירושים, ו"מאן דיהיב חיי יהיב מזוני"¹⁶ וכו' וכו'.

וענין זה קשור גם עם תורת הבעש"ט¹⁷ — שר' לוי יצחק מבארדיטשוב כותב¹⁸ שהבעש"ט ה' תמיד חוזר לפני הקהל — על הפסוק¹⁹ "הוי צלך", שהקב"ה הוא כמו "צל" של יהודי: כשם שה"צל" עושה אותם תנועות שעושה האדם (שממנו נעשה הצל), כך גם "הוי צלך", שכפי שיהודי מתנהג למטה, כך עושה גם הקב"ה כביכול. וזהו גם מ"ש בזהר²⁰: "תא חזי",

[וכמדובר כמ"פ²¹ שהלשון הרגיל בלימוד²² בנגלה דתורה הוא "תא שמע", היינו, שצריך לשמוע ולאח"ז צריך להתבונן וכו' — כל הפרטים שישנם בשמיעה, משא"כ הלשון בזהר הוא "תא חזי", היינו, שע"י פנימיות התורה (שבדורותינו אלה נתגלתה ובפירוש ע"י תורת החסידות, מעיינות תורת הבעש"ט, ולאח"ז בתוספת ביאור בתורת חב"ד), הנה מבלי הבט על ענין הגלות וכו', אפשר להגיע גם ל"חזי" — ענין של ראי',]

ש"כגוונא" — כפי שיהודי מראה פניו מלמטה, כך מראים לו גם מלמעלה, וכאשר יהודי מראה פנים של חדרה, מראים לו חדרה מלמעלה (כפי שהזהר מאריך בזה בפרטיות).

ה. ומצד כל הענינים הנ"ל, הרי מובן, שהדרך לסייע בימים אלו היא ע"י אופן של שמחה, ששמחה פורץ גדר²³ (גם הגדר של הפסק מקום גשמי).

והיינו, שכדי שיהי' "באור פני מלך חיים", חיים כפשוטם, עם כל הענינים שבאים יחד עם חיים, שנקראים בכללות "מזוני", ויומשך למטה מעשרה טפחים, לכל אחד ואחת מבנ"י בכל מקום שהם — הרי זה ע"ז שבמקום אחד בכדור העולם מתאספים יהודים, ש"אכל בי עשרה שכינתא שריא"²⁴, ובפרט כמה עשירות, ועאכו"כ כשמקשרים זאת עם ענין של תורה והתעוררות של יראת שמים.

ועאכו"כ כשזה קשור עם הילולא של נשיא של כל בני, ועאכו"כ בלילה זה שמקשר ערב סוכות עם יום ההילולא, והרי בנוגע לערב סוכות מביא אדמו"ר האמצעי בסידור²⁵ ש"צריך לפזר מעות לעניים בערב

(16) ע"פ תענית ח, ב.

(17) ראה כש"ט בהוספות סע"ח. וש"נ.

(18) קדושת לוי פ' נשא. וראה גם תו"מ.

(19) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

חס"א ע' 200 הערה 58. וש"נ.

(20) תהלים קכא, ה.

(21) ח"ב קפד, ב.

(22) סנהדרין לט, א.

(23) עם דא"ח — שער הסוכות רנו, ג.

(24) ראה גם תו"מ חס"ב ע' 288. וש"נ.

[שעה, סע"ב ואילך].

סוכות²⁶, והרי "צדקה שקולה כנגד כל המצוות" ו"מקרכת את הגאולה"²⁷, ואין ענין יוצא מידי פשוטו — להביא את הגאולה האמיתית והשלימה מהגלות בקרוב ממש, בביאת משיח צדקנו.

* * *

ו. בקשר עם יום ההילולא, וידוע ש"צדיקים דומין לבוראם"²⁸: כשם שהקב"ה אומר²⁹ "ויקחו לי", שע"י התורה לוקחים אותו (כמובא בתניא³⁰ מזהר³¹), וכמאמר רז"ל³² "אנא נפשי כתבית יהבית", היינו, שהקב"ה הכניס את עצמותו בתורה — כך גם בנוגע לצדיקים, שהכניסו את עצמותם בתורתם, וכשלוּמדים וחוזרים אימרה ("אָ וואָרט") מתורתם לוקחים אותם — הרי זה ענין המתאים להתחיל בחזרת אימרה מתורת בעל ההילולא. ובפרט שלאחרונה נדפס ספר המאמרים תר"ל, ובכלל מפורסם — ההמשך וככה (תרל"ז) והמשך מים רבים (תרל"ו), שיש שם כו"כ ענינים הקשורים עם סוכות וד' מינים שבסוכות,

ועם כללות עבודת האדם, שכללותה מיוסדת על מצות "ואהבת את הוי' אלקיך"³³, כמבואר בתניא³⁴ ובחינוך קטן, שמצוות בכלל נחלקים למצוות עשה ומצוות לא תעשה, שהשרש של מ"ע הוא אהבה והשרש של מל"ת הוא יראה; אבל כיון שגם יראה (שרש שס"ה ל"ת) היא מ"ע, נמצא, שבכללות גם השרש של מל"ת — אהבת השם³⁵, כך, שעל ידה מקיימים כל המצוות בחיות ובקיום, כמבואר בתניא³⁶ שהחיות והקיום של כל המצוות בא דוקא ע"י מצות אהבה.

ז. אמר מאמר ד"ה ולקחתם לכם ביום הראשון גו'.

* * *

ח. בפירוש רש"י על התורה (ששייך לכל אחד מישראל, אפילו לבן חמש (למקרא¹⁰)) מובא הענין ד"ניבא ואינו יודע מה ניבא"³⁷, היינו,

(26) שאז מועיל הצדקה מאד (פע"ח שער חה"ס בסופו).
 (27) ב"ב ט, א. יו"ד, א. תניא פל"ז.
 (28) ב"ר פס"ז, ח. רות רבה פ"ד, ג. ועוד.
 (29) אף שבפרטיות "אנכי כולל כל רמ"ח מצוות עשה ולא יהי' לך כולל כל שס"ה מל"ת" (תניא רפ"כ).
 (30) פמ"ז.
 (31) ח"ב קמ, ב.
 (32) שבת קה, א (כגירסת הע"י). וראה לקו"ת שלח מח, סע"ד. ובכ"מ.
 (33) ואתחנן ו, ה.
 (34) פ"ד.
 (35) ובדוגמת "אנכי", שהוא העיקר והשרש של כל המצוות (ראה סהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות בתחלתה ובהמצויין שם) — אף שבפרטיות "אנכי כולל כל רמ"ח מצוות עשה ולא יהי' לך כולל כל שס"ה מל"ת" (תניא רפ"כ).
 (36) פ"ד, ובהערות לשם בקונטרס העבודה פ"ב (ע' 15).
 (37) ויגש מה, יח.

שיש ענינים שאדם עושה ובשעת מעשה "אינו יודע" מהי מטרת הענין, ואח"כ, לאחר זמן, תופסים שהי' זה דבר בעתו:

במשך כל הקיץ דובר³⁸ אודות "מפי עוללים ויונקים יסדת עוז גו' להשבית אויב ומתנקם"³⁹, וקישרו זאת עם המאמר (ד"ה וקבל היהודים) של רבינו נשיאנו משנת תרפ"ז⁴⁰.

מה דחף אותי ענין שדובר בשנת תרפ"ז? במשך כל השנים היו חוזרים מזמן לזמן מאמר זה, אבל ללא "רעש" ("שטורעם"), ומה קרה עתה? — אך נתברר שעכשיו זקוקים לענין ד"להשבית אויב ומתנקם". ובאופן המדובר במאמר (ד"ה ולקחתם לכם⁴¹) שמיסוד על מאמרי רבותינו נשיאנו, שע' השרים שלמעלה עומדים במעמד ומצב ד"הללו את ה'" ו"שבחוהו"⁴², ובדרך ממילא עומדים במעמד ומצב כזה גם האומות למטה (כיון שכל אומה יש לה השר שלה), וגם בנוגע ל"בנים אתם לה' אלקיכם"⁴³.

ובאופן כזה הוא גם הענין ד"להשבית אויב ומתנקם" — כי הפירוש ד"להשבית" הוא (כידוע הדעות דר"ש ור"י⁴⁴) שמתבטל מהיותו מזיק, ואדרבה, הוא עוד מסייע בענינים שיהודי זקוק להם.

ועד"ז גם בנוגע לכו"כ ענינים שדובר בקיץ, כולל גם ענין הצדקה, שעז"נ⁴⁵ "ציון במשפט תפדה ושבי' בצדקה", ועד לאופן של פיזור (כאמור לעיל (ס"ה) בנוגע לערב סוכות — שמתחיל בלילה זה — שמופדין צדקה לעניים), וכדאיתא בקבלה⁴⁶ ש"פור" עם הכולל בגימטריא רפ"ח, שבזה נכללים כל עניני הבירורים שנמשכים מרפ"ח ניצוצין שנפלו למטה לאחר השבירה, וכיון שצדקה "שקולה כנגד כל המצוות", ובפרט כשנעשית באופן ד"פור נתן לאביונים", הרי היא מעלה את הניצוצות כו'.

ט. אך צריך להבהיר ביאור הענין — למה עשה הוי' כזאת, שכל הענין יחזור ויתחדש עוד הפעם?

והביאור בזה בפשטות — שזהו בגלל שבשעה שהקב"ה נתן במתנה את השטחים וכו', היו כאלו שיצרם אנסם, ומיד התחילו להתווכח ולומר שרוצים להחזיר: דבר זה רוצים להחזיר לגמרי, ודבר זה רוצים להחזיר שלשת-רבעים וכו', ומצאו בזה כו"כ הסברות.

(38) פ' ראה יד, א.
 (39) תהלים ת, ג.
 (40) סה"מ תרפ"ז ע' קי ואילך.
 (41) פ"ו (לעיל ע' ואילך). וש"נ.
 (42) שם קיז, א.
 (43) פ' ראה יד, א.
 (44) תו"כ ר"פ בחוקותי.
 (45) ישעי' א, כז.
 (46) ס' הלקוטים עה"פ (תהלים קיב, ט) "פור נתן לאביונים". ובכ"מ.